

MAGYAR IZRAEL

AZ ORSZÁGOS RABBI EGYESÜLET KÖZLÖNYE

Dr. Hevesi Simon: Beköszöntő.
Dr. Groszmann Zsigmond: Közlönyünk.
Dr. Guttmann Mihály: Blau Lajos.
Dr. Kecskeméti Ármin: Kecskeméti Lipót.
Dr. Kálmán Ödön: Isszur v'hetter.

HOMILETIKA

Dr. Hevesi Simon: Beszédvázlat.
Dr. Kiss Arnold: Beszédtémák.
Dr. Bernstein Béla: Beszédtémák.

GYAKORLATI LELKÉSZKEDÉS

Dr. Groszmann Zsigmond: Gyakorlati esetek.
Dr. Kálmán Ödön: Kórházi lelkeszkedés.

VALLÁSOS NEVELÉS

Dr. Hirschler Pál: Zsidó tanuló az új középiskolában.

Dr. Hevesi Ferenc: Külföldi lapszemle.
Dr. Vidor Pál: Krónika.

EGYESÜLETI ÉLET

Dr. Benoschofsky Imre: Közgyűlésünk.
A titkári jelentésből.
Levelezés.
Az ORE tagjai, tisztikara.

MAGYAR IZRAEL

AZ ORSZÁGOS RABBI EGYESÜLET KÖZLÖNYE

Szerkesztik:

Dr. GROSZMANN ZSIGMOND • Dr. HEVESI FERENC

Dr. KÁLMÁN ÖDÖN

Megjelenik évente hatszor

Szerkesztőség:

BUDAPEST, VII., WESSELÉNYI UCCA 7

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Dr. Kálmán Ödön, Budapest, X., Cserkesz ucca 7

ELŐFIZETÉSI DÍJ ÉVI 10 PENGŐ

Az Ore tagjai a tagsági díj fejében kapják

Levelezés a szerkesztőség címén • Kéziratokat nem küldünk vissza

Beköszöntő

A „Magyar Izrael“, az Országos Rabbiegyesület közlönye hosszú szünet után újból megindul. A háború és annak súlyos következményei, a viszontagságos idők és azok hatása természetesen érzett szomorú eredményt, hogy lapunkat szüneteltetni kellett. Most tiszta öröm érzelmeivel üdvözlöm az újjászületés pillanatát, mikor folyóiratunk első számát a régi „Magyar Izrael“ folytatásaként újtára bocsátjuk, most még szerény formában, de azzal a reménységgel, hogy régi fényét visszakapja és egyre erősödve üdvösen fogja szolgálni azokat a célokat, melyeknek az Országos Rabbiegyesület szentelte és szenteli magát.

A pillanat ünnepélyességét átérezve, meghatottsággal emlékezem meg az egyesület kiváló elnökeiről, néhai dr. Schnitzer Ármin komáromi főrabbról és dr. Neumann Ede nagykanizsai főrabbról, akik teljes odaadással szolgálták elnöki tisztükben mind a rabbikar, mind a magyar zsidóság vallási gondozásának ügyét, különösen kiemelve dr. Neumann Ede szerkesztői munkáját, melylyel folyóiratunkat magas színvonalra emelte és kartársaink számára értékes szellemi központtá avatta.

Érdemeikről mindig hódolattal fogunk megemlékezni és nemes példájukat mindenkor szem előtt igyekszünk tartani, hogy az általuk kijelölt irányt megszentelt tradícióvá emeljük és híven követhessük. Folyóiratunk szellemi irányítására szerkesztő bizottságot alakítottunk, melyről hisszük, hogy szaktudással, hozzáértéssel és meleg szeretettel, avatottsággal, nemes buzgalommal és hűséggel fogják teljesíteni a szent missziót, mely kiváló erők latbavetését várja.

Kartársainkat felhívjuk, hogy szellemi munkájukkal és támogató szeretetükkel mozdítsák elő folyóiratunk sikerét, mely főleg a papi szolgálat, a vallásos nevelés, a hitélet és az erkölcsi élet, az emberi és honfíú kötelességtudás ápolásának fontos kérdése és hitfelekezetünk egészséges fejlődésének föltételeivel hivatott foglalkozni.

Magasztos Agada-irodalmunk szép tanítása szerint az ég angyala az alfabét utolsó betűjével megjelöli az emberek homlokát. A rosszindulatuakét vérrel írt tav betűvel, a jóindulatuakét tintával, mert előbbieket ultima ratiója a vér, az utóbbiaké az írás nedve, a tanítást megrögzítő folyadék. Ezzel legyen megszentelve azoknak gondolkozása, akik lapunk tartalmát betűnkbe röjják és legyen megszentelve a toll, mely hasábjainkat eszmerögzítő jelbetűnkkel gazdagítja.

Isten áldása kísérelje a munkát és újjraeledő folyóiratunkat.

Dr. Hevesi Simon.

Budapest.

Közlönyünk

„Szerényen, de bátran kopogtat lapunk a magyar rabbik csendes házainak kapuin.“ Ez volt az első szó, mellyel dr. *Neumann Ede*, a néhai nagykanizsai főrabbi 1908 április 1-én útnak indította az Országos Rabbiegyesület havi közlönyét. „Mindeddig ki-ki a saját műhelyében dolgozott, — mondotta beköszöntőjében — műhelyeinket semmiféle kötelék nem kapcsolta egymáshoz.“

Papi elődeink már régebben keresték az összekötő kapcsot, mely egyesítené a magyar rabbikat közös szent feladataik megoldására. A Magyar Zsidó Szemle 1886-ik évfolyamában éppen dr. *Neumann Ede* pendíti meg egy *országos rabbiegyesület* alakításának gondolatát, néhány lelkes rabbi 1889-ben tart is Győrött háromnapos *rabbigyűlést*. Majd az egyházpolitikai törvények teremtette helyzetben követendő egységes eljárásról tanácskozott 1895-ben Budapesten egy *országos rabbikonferencia*. A tanácskozások során felmerült egy *rabbiszövetség* megalakításának gondolata, a terv azonban nem tudott megvalósulni. De a tömörülni akarás ható ereje nem volt már tovább visszatartható s így alakult meg 1897-ben a *Dunántúli Rabbiegyesület*. Ezen első rétegeződés szerves kifejlődéséből létesült azután 1906-ban dr. *Schnitzer Armin* néhai komáromi főrabbi elnöksége alatt a mi egyesületünk, az *Országos Rabbiegyesület*.

Végre tehát megvolt a szerv, amely immár egységbe tömörítette Nagy-Magyarország majdnem minden kongresszusi és status quo ante alapon álló litközségének rabbiját. Az egyesületnek 1908-ban megindult havi közlönye volt az óhajtott kötelék, mely egybe kapcsolta a külön álló papi műhelyeket.

A „*Magyar Izrael*“ fényesen beváltotta a hozzája fűzött reményeket s szerkesztőjének ígéretét. Egy évtizeden át, 1918 júniusáig „szellemi találkozója“ volt a magyar rabbiknak. „A Magyar Izrael tíz évfolyama valóságos tárháza annak a magas, előkelő és tudományos szellemnek, mely a magyar rabbikat általában eltöltötte“ állapítja meg egyesületünk historikus, dr. *Bernstein Béla* alelnökünk. Valóban, egy pezsdülő hitélet magasztos papi munkájának hűséges tükröképét adja közlönyünk tíz kötete, melynek utolsó évfolyamait azonban már beárnyékolja a rémes világháborúnak sötét fellege.

Jött azután a gyászos Trianon és hazánk megcsonkításával megcsonkult egyesületünk is. Vesztett háború és forradalmak nyomában jött az általános gazdasági hanyatlás, mely immár tizen-nyolc hosszú éve szünetet kényszerített közlönyünk megjelenésében. És bár — hála Isten segítségének és a dr. *Hevesi Simon* elnökünk által összetartott kartársak lankadatlan buzgalmának — egyesületünk átmentette magát a jelen és a jövő számára; és bár — hála a felekezeti sajtónak, amely mindig készségesen nyitotta meg hasábjait közleményeink előtt — nem nélkülöztük teljesen a multhatatlanul szükséges nyilvánosságot: mégis sokszor úgy kellett éreznünk, hogy egyesületünk szervezetében le van kötve a pezsdülő életet jelentő vérkeringésnek liktető erezte. A vezetőség gyakran nem érezte, hogy vannak munkára kész tagtársak — az országban élő tagtársak pedig sokszor nem érezhették, hogy van egy irányító központ. Bár az elnökség számtalanszor szállt síkra

az összrabbikar és adott esetekben egyes kartársak jogos érdekeinek kivédésére s bár a kartársak zöme hűségesen vette ki részét a közös munkából; gyűléseink és tanácskozásaink szelleme sem maradt el a régiék szellemétől — mégis éreztük, hogy hiányzik a kötelék, mely műhelyeinket valóban egybeköti egymással, nagyon is hiányzik közlönyünk. Újból meg újból tettünk kísérletet a „Magyar Izrael“ feltámasztására. Sok határozatot, számos jegyzőkönyvet tanuskodik erről. A megvalósulást azonban főleg szegénységünk hátráltatta. Most sem minden anyagi gondtól menten, de Istenben bízva, indítjuk ismét útnak közlönyünket, mely újra szerényen kopogtat a magyar rabbik csendes házainak kapuin.

Az újból meginduló „Magyar Izrael“ egyesületünk magasabb célkitűzéseit van hivatva elősegíteni. Munkára szólít mindannyiunkat, hogy jöjjünk s mozdítsuk elő a magyar rabbikar szellemi és erkölcsi javait; építsük ki jogait a hitközségben és a magasabb felekezeti szervezetben; lendítsük fel gyülekezeteink vallási életét, kulturális és szociális intézményeit; örködjünk az egyetemes magyar zsidóság vallási és erkölcsi érdekei fölött.

Jöjjenek a tapasztaltabb kartársak az évek bölcseségén lebigadt útmutatásaikkal. Jöjjenek az ifjabb kartársak élénk elgondolásaikkal. Közleményeinkkel szolgálatára akarunk lenni a rabbnak, amidőn vallásügyi döntés előtt áll, midőn a szószekre készül hirdetni Isten igéjét, avagy midőn az iskolai és iskolán kívüli ifjúság körébe indul tanítani a hit igazságait. Ismertetéseinkkel a szakirodalom újabb termékei és a bennük felmerülő eszmék felé akarjuk irányítani a kartársak figyelmét.

Jöjjön el minden hazai rabbi a „Magyar Izrael“ munkavégzői és munkaélvezői közé. Közlönyünk által emeljük magasra háromévtizedes egyesületünk lobogóját, mely irányt mutat a tradíciókhoz hűségesen kitartó, művelt rabbiknak.

Isten segítségével vezéreljen, Isten áldása kísérjen bennünket.
Budapest. *Dr Groszmann Zsigmond.*

BLAU LAJOS

Az újonnan meginduló „Magyar Izrael“ megnyitja hasábjait dr. Blau Lajos emlékével. Benne vagyunk még a gyászévben. A fájdalom még friss; friss még a kép nagymesteriünk *élő* alakjáról; mindannyiunk lelkében él még a tudat, hogy csak nemrég láttuk *őt*, hallottuk *szavát*, beszéltünk, leveleztünk *vele*, felelt minden kérdésünkre; még nincsen történelmi távlatban mitőlünk, mi még a közvetlen Blau Lajost ismerjük, mint a gyászoló gyermek elhunyt édesatyját.

E közelhatás alatt kapcsolódik be Blau Lajos neve az új „Magyar Izrael“-be. A jelenlegi magyar rabbikar túlnyomó része tanuló minőségben viszonylik hozzá. Mi még élményszerű emlékből idézhetjük Blaut, nem tisztán könyveit, kötet, fejezet és lapszám szerint, élményszerűen méltányolhatjuk egyéniségét. Mint tanár és atyai jó barát egyaránt emelkedik ki előttünk. Emlék-

szünk még, mennyi közvetlenséggel szólott hozzánk a katedráról. Finom szellemességgel tudta aktuálissá tenni a legmesszebb fekvő materiát is. Kikereste a legalkalmasabb szót, a legkifejezőbb formulát, hogy mélyebb gondolatkomplexumokat is megértessen velünk. Szemünk előtt játszódott le egy sokat átölelő lángész teremő munkájának nevezetes szakasza. Tanui voltunk gondolatok és gondolatfűzések keletkezésének. Meglehetők a mester művészi tevékenységét építés közben. Mert Blau Lajos szemei előtt mindig úgy lebegett minden egyes szaktárgya, mint a gondjaira bízott tudományág, melyet tovább kell kiépítenie, kimélyítenie.

De a személyes élményeken kívül megmaradt nekünk még az irodalmilag megrögzített, halhatatlan szakművekben objektívált Blau Lajos is. Több száz munkában hagyta reánk gazdag szellemi örökségét. És ez az örökség annál becsesebb a mi számunkra, mivel friss élet lüktet benne; nincsen múzeumi szaga. Blau Lajos tudományos működésének iránya az aktualitás jegyében mozgott. Ő egyrészt arra törekedett, hogy felkutassa az összefüggéseket a zsidóság szellemi javai és az egyetemes emberiség tudományos törekvései és termékei között. Számos helyen sikerült neki kibogozni a gyökérszálakat, melyek idegen népek eszmevilágából beleszövédték zsidó gondolatformákba, társadalmi intézményekbe és népszokásokba. Másrészt pedig kifürkészte a régmúlt idők leünt életének emlékeiből ama oksági kapcsolatokat és hajtó erőket, melyek nem a korból születtek, hanem időfölkötti érvényességgel bírnak és más-más formában tünnék ismét elő minden meginduló új kor genezisében és életfolyamatában. Ez az éleslátás tette lehetővé számára saját korszakán keresztül elemezni a múltat és az ősidők számára oly perspektívát találni, mely sugárkéveket vetít át saját jelenünkre is. Synoptikus egybevetés vonul végig Blau Lajos minden munkáján; ez teszi őt mesterünkkel *művei* révén is. Nem helyezhetjük el azokat könyvespolcunk félreeső sarkában, mert szükségünk van rájuk saját külvilágunk és saját jelenünk bensőségeiből megértéséhez is.

Külön helyet kell szorítanunk aktualitás szempontjából a *Magyar Zsidó Szemle* számára, mely az ő munkatársi, majd szerkesztői keze alatt igazi orgánumává vált a magyar és zsidó tudomány és irodalom szintézisének. Munkaideje legnagyobb részét és lelke legnemesebb erőit ebbe a folyóiratba raktározta el. Hosszú évtizedeken át ő volt a Magyar Zsidó Szemle legfőbb és legszorgalmasabb munkatársa is. A kis olvasó közönségre szorítókozó tudományos folyóirat nemcsak tartalomban, de terjedelemben is kibirta a versenyt a Monatschrift, a Revue des Études Juives és a Jewish Quarterly Review nyelvük révén világot átölelő kötetivel. Blau Lajos tudatában volt ennek a párját ritkító ténynek és gyakran mutatott rá azokra az energiákra, miket a Szemle-nek szentelt. Ezt a tényét kegyetlen szeretettel kell megőriznie a „Magyar Izrael“-nek úgy is mint magyar zsidó lapnak és úgy is, mint a magyar rabbik lelki tiúkrének, melyben érzései, óhajai és törekvései kifejezésre jutnak.

Ebben a hármashoz értelembe kell tisztelnünk és ápolnunk Blau Lajos emlékét és hagyatékát. És amivel mi adózunk kegyeletének, az többszörösen meg fog térülni isteni áldásban és ügyünk fejlődésében.

Dr. Guttmann Mihály.

KECSKEMÉTI LIPÓT

Amikor beléptem a Rabbiképzőbe, ő már megválni készült onnan. Egy évig jártunk „együtt”; én az alsó tanfolyam második osztályába, ő pedig a felsőnek ötödéves hallgatója volt. Bámuló tisztelettel néztünk a nagyokra. Most is látom az intézet folyosóján az óraközi sétákon beszélgető, szivarfüstben vitatkozó, elméskedő csoportokat, köztük a megragadó keleti típust, nemes vonásaival: a Lipót bátyámat. Hallom a tüneményes harangbúgást, a szónoklásra termett hangját és azt a mélyről jövő, egészséges kacagását. Tele volt a szája nevetéssel, a szíve pedig hittel és erkölcsi álmódozással. Igazi zsidó lelki alkat: csupa szellemesség és optimizmus. Lényén semmi modorosság, ünnepélyeskedés: bájos, közvetlen, naiv természetesség. Neki nem volt szüksége a távolság pátozására, hogy fölényt s tekintélyt sugározzon. Papságában is ember, a maga ártatlan kedvteléseivel; a jóízű társalgás s derűs, vidám hangulatok lelke, élvezője. Papságában is

az egyszerű, hamisítatlan Ember tana, igazsága érvényesült; nagyképűség nem férközött hozzá, nem réveteg átszellemültségben járt-kelt köztünk, mint aki nem is ebből a világból való.

Lelkiségében — mint Jákob patriarka látomásában — az ég és a föld érintkezett egymással. A földön állt, elpusztíthatatlan őseréjű, józan élet érzésben gyökeredzett, de az a „homo sum“-elv az égig emelkedett, a prófétai istenezsime világába, melynek szerelmese volt, Taurasz ho-odom az etikai Ember vallásának fölesküldötte. Rajongott a prófétákért, mert bennök látta a monoteizmus legtisztább formáját s örök igazságát; az ő ihletett s tántoríthatatlan egyistenhite is az Ámosz, Hósea, Ezsaiás, Jeremiás és a többiek lángszavától izzott.

Az ő tanítványuk volt az élet megszentelésében, a vallás erkölcsi ürességének ostorozásában, a képmutatás, a hazugság s a rosszaság megvetésében, az igazságosság szenvedélyében, a Haza és az Emberiség szerelmében; hozzájuk volt méltó az igel hirdetés erejében és lenyűgöző hatásában. Beszédeiben a költői szépségek és filozófiai mélységek pazarsága. Nyelve a leggazdagabb szerelésű orkesztrum. A lágy, eloszló érzésnek, vagy a zord fenségnek s az indulatok dübörgő viharzásának milyen hangjai. Minden mondata plasztikusan tömör, hogy majdnem szétveti a zsúfolt gondolat. Stílusa erőtől duzzad. Szóanyaga és alaktana nem aféle magyarkodás, hanem teremtő munkájában a nyelv szerves továbbfejlődése, melyre a legnagyobbak is felfigyeltek. Nemcsak a nyelvezete, hanem a jellemzése is csodálatosan egyéni volt. Taurasz ho-odom, ahogy megtudta egyéníteni az embert. Halottas beszédei klasszikus példák, hogy másoktól észre se vett, elhanyagolt kicsiségekből, apró-cseprő adatokból is miképp rajzolta meg azt, ami jellegzetes, ami egyéni. Tudományos művekben is ez a kivételes tehetség, a megegyénítés művészete, ahogy elének tárja a próféták életét embervoltukban, családi keretek közt, létküzdelmeikkel, izgalmak, tépelődések, gondok, fordulatok, kifejezésbeli árnyalatok, szétszórótt történeti dátumok, célzások, elmosódott összefüggések zavaros tömkelegéből kerek egésszé illeszti a pró-

íták gondolatrendszerét: alkotásai a tudásnak és intuíciónak remekei.

Nem merül elvont teológiai elmélkedésekbe, hanem szinte dramatizálja a zsidó vallási fejlődést, melyet a bámulatosan élő próféták személyén át, sorsuk és szereplésük által értett meg. A zsidó szellemtörténetnek csalhatatlan ítéletű historikusa volt. Végig vezet rajta világhírű könyvében (Egy zsidó vallás van-e, vagy több). Óriási készültséggel bizonyítja, hogy a különféle áramlatok-változások közt mindig ugyanegy volt a zsidó vallás, mely a zsidóságnak legbelsőbb lényege és a vallás magasabb rendű kultúrtörténeti kategória, mint a fajiság. A prófétizmust a zsidó vallási géniusz legszebb alkotásának s abszolút és örök emberiségi értékének tekintette, de számolt a későbbi fejlődéssel is, szeretettel csüngött a hagyományokon, Taurasz ho-odom, ahogy a szülői házban belénevelődött, Taurasz ho-odom. Az általános embernek és a családi, történeti kegyeletnek áldott, bűvös összhangja volt a papi egyénisége: a prófétai erkölcs-vallás szellemisége s a tradíciók szerelme összeolvadt benne. Ezt vitte magával, chhez hű maradt vallási életformáiban és emberszeretetben, jóságban-becsületességben s rendíthetetlen, önfeláldozó magyarságban.

Makó.

Dr Kecskeméti Armin.

Isszur v'hetter

Ujabb időben gyakran észlelhetjük, hogy vallásos túlbuzgóságból, másrészt a szakirodalom nem ismeretéből, a felmerülő rituális kérdéseknél igen könnyen a szigorúbb, a mindent tiltó álláspontra helyezkednek rabbijaink. Elfeledik *Sach* alaptételét: *Tiltvu van tiltani a megengedhetőt!*) (Sach. Jore Dea 242 és T'sub. Rasban 12.) Jóllehet ugyanez az elv vezérli ismételten a *Turé Zahabot: Nincs joguk tudósuinknak eltiltani azt, mit a Tóra világosan megenged!*) (Orach Chajjim 588, 5; Jore Dea 117; Chosen Mispat 2.)

Minden felmerülő kérdésnél lelkiismeretesen igyekezzünk dönteni. Foglalkozzunk az előtanulmányokkal és ha az enyhébb felfogást már *kellő tekintéllyel* képviselve találjuk, úgy ne törekedjünk a „szigorú rabbi” címére, hanem inkább a lelkiismeretességre. A mindenáron szigorítás nemcsak a talmudi elv szerint kevésbé szimpatikus és „könnyű dolog”,³⁾ hanem az *elődök tekintélyének rombolása* is, tehát vád azok tudása és komolysága ellen.⁴⁾ (Darke T'suba 82, 27., valamint M'lammed l'hauil 18.)

A legtöbb ma előforduló kérdésre megtaláljuk a feleletet a lengyel, orosz és német konzervatív korifeusok reszponsumaiban, de a hazaiakéban is. Igaz, hogy munkáik sokszor nehezen hozzáférhetők. Ez a körülmény vezet bennünket, midőn a gyakoribban előforduló kérdések döntését — forrásaikkal együtt — rendszeresen közöljük.

Az életveszély megállapításáról. A sz'konasz n'fosausz esetében, orvosi véleményezésnél, felfüggesztjük a vallási tilalmat. A talmudban „a veszélyes beteg ehét Jom Kippurkor is, még tiltott

ételt is“. (Jóma 8, 5—6.) Régebben „veszélyes“ betegnek nevezték az ájulás tüneteit, a görcsös rángatózást, a periculum in mora esetet. Az orvosi tudomány haladásával már a veszély *kezdő* stádiumában felismerhető a baj és ennek alapján négy alapvető elvet állít fel a Hildesheimer-féle német konzervatív irányzat világtekintélye: David Z'vi Hoffmann.

1. *A vérszegénység*⁵⁾ egy lépésnyire van a *tüdőbaj* határán s a vérszegény beteg már csirájában viszi magában az *életveszélyes betegségek* valamelyikét.

2. *Az orvos gyakran nem közli rossz sejtését* kíméletből, tehát minden betegségnél könnyíteniünk kell.⁶⁾

3. Ha nem is az egész szervezet, hanem csak egy *érzékszerv* pl. a szem beteg, a kellő kezelés elmaradása nyomán kedélybetegség léphet fel, tehát ez is sz'kóno — vallási tilalmakat ez esetben is felfüggeszteniünk kell.⁷⁾ (U. o. 32. o.)

4. Még humanisztikusabb a gyermekbetegségeknel követendő eljárás: „Szegje meg a gyermek a *tilalmat* rövid időre, hogy gyógyultan teljesíthessen sok vallási *parancsot*, tanulhasson tórát, melleszen templomba és jócselekedeteket művelhessen.“⁸⁾

A csak polgári úton megkötött házasság felbontásánál nem kell rituális válás. A fejezetcímben már benne a döntés. Nemcsak a pesti rabbinátság, — mely a polgári házasság törvénybe iktatásánál már állást foglalt e kérdésben, sőt e folyóirat régebbi számaiban Feldmann M. kifejtéi a kérdést — hanem az egész világ rabbinátságai elfogadták Maharam Sik döntését.⁹⁾ (Maharam Sik, M'lammed l'haul, Even haezer 32.) Ha a fél azt állítja, hogy első házassága csak polgári volt, úgy két tanúval megerősített jegyzőkönyvet iratunk vele alá, hogy az ügyből származó minden következmény felelősségét vállalja.

Szabad-e a Nér támid, Jahrzeit, péntek esti gyertyákat villannyal gyújtani és reájuk bróchót mondani? Több responsum gyűjtemény foglalkozik e kérdéssel és megengedik. Így a *Hiszoraroth Hatsubo* (Eger, 85-ik lap), Saaloth v'Tes. *Bész Jicchok* (Jore Dea I. rész 120), valamint az Orchausz Chajjim (Orach Chajjim 264, 3). Az említett német orthodox tekintély akár a villanyt, akár a gázt alkalmasnak véli; de a chanukka gyertyáknál nem.¹⁰⁾ (Mel. 25/21.)

A Jom Kippurkor nem böjtölő nagybeteg tórához hívása. Adott esetben, amikor egyik nagybeteg hívő lakásán Jom Kippur napján minjont tartottak s orvosi utasításra aznap evett is a beteg s az illető, szinte halála előérzetében, a tórához kívánt járulni. Akiba Eger *megparancsolta, hogy hívják a beteget a tórához.* Okfejtését írásba foglalta a következőkben: Nem a böjt miatt olvassunk Tórát Jom Kippurkor, hanem mint más ünnepen, szombaton a nap szentsége miatt, elrendeltem tehát, hogy a tórához szólítsák.¹¹⁾ (T^{sub}. Akiba Eger I. Poszchim 2418-ik lap.)

A mikroszkopikus gombákról. A tudomány még nem vonta meg döntő harcát abban a kérdésben, hogy a mikroszkopikus gombák, bakteriumok közül melyik fajta állati, melyik növényi eredetű. Számunkra ez fontos, mert ettől függ, hogy a gombatenyő-

szettel előállított anyagok (pl. a bacillus bulgariensis tenyésztete, a joghurt) ritusnak megfelelők-e? Hiszen a birjó bifné acmo tiltott b'masehu. Ezzel szemben a Binasz Odom 34-ik responsuma és a L'vusé Mordchaj (Orach Chajjim 82. lap) úgy döntének, hogy a szabad szemmel nem, csakis mikroszkóppal kivethető lények nem képezhetik rituális téren aggodalmaink tárgyát.¹²⁾

(Folytatom.)

Dr. Kálmán Ödön.

Jegyzetek:

- כשם שאסור להתיר האסור, כך אסור לאסור את המותר אצילו במקום שאין הסדר. אין כח ביד הכמים לאסור בדבר ישמוריש בחירה בסוריש להתיר. כחן היתירא עדיף.⁴
- במקום שנהנו להתיר מכבר אפשר דאין לאסור להם, דמסתמא גם אז הי' על פי הוראת חכמי, אין לנו לאיסום ול יציא לעז על אבותינו.⁴
- אנשים מחוסרי דם עפשר ישחולו הריאה ממשמש ומי יודע אינה חולי אורב לו כסתר, אף כי בלוי אינו ניכר רק עיי חסרון דם.⁵
- רופאים דרכם להעלים שלא להבעית ככל חילה אנו צריכין להסוס בכחא היתירא דאבון אחד מאיבריו אני קורא סנה.⁶
- יבטל זמן קצר מצוות לית שיוכל לקיים הרבה מצוות. מדינא יש להתיר בלא נט.⁸
- יותר לביד על נאולכט: כן עלעקטריש.¹⁰
- צויתו לעליח, כי הקריא ביהיב לא מפני התענית, אלא מחמת קדושת היום כמו בשאר יום שבת.¹¹
- בענין התולעים שנראין רק עיי כלי זכוית מיקראסקאף אין בזה חששה דלא אסור תירה מה שאינו נראה לעין נגד השמש.¹³

H O M I L E T I K A

Beszédvázlat Sovuósz előtti szombatra

Banmídbor a sivatagban találta Isten Izraelt, a népek sivatagában. A midras gyönyörű magyarázata szerint olyan volt ez a megtalálás, mintha a vándor a kietlen sivatagban váratlanul dúsan termő szőlőkre találta.

„Mint szőlőtermő dús tövet, úgy találtam meg a sivatagban Izraelt“
úgymond az Örökkévaló.

És ezért Isten védi a hervadástól és a pusztulástól Izraelt.

„Valameddig a must megtalálható a szőlőfürtben, addig, szól az ige: ne pusztítsd el, mert áldás van benne!“ Jes. 65, 8.

Ebben föltétel van kifejezve. Valameddig Izrael „Egyiptomból átplántált szőlőtője“ a hit és erkölcs édes, üdítő, lelkesítő „Istent és embert örvendeztető“ nektárját termi: addig isteni oltalomnak részese.

Vajikra Rabba 18: Midőn Izrael gyermekei a Sinaj tövénél álltanak és szóltak; *mindazt, amit Isten mondott, megvalósítjuk és megfogadjuk*, abban a pillanatban szólt az Örökkévaló a halál angyalának: ámbár teljhatalmú világuralkodóvá tettek az összes teremtmények fölött: nincs hatalmad ezen nemzet fölött.

A modern korok nagy hitszónokai és a történetkutatók sokszor foglalkoztak Izrael fönmaradásának nagyszerű misztériumával, kiemelve, hogy Hellas és az ősi Róma, Babilonia és Asszíria elmerültek az enyészet örvényében, Iz-

rael pedig dacolt az idők hullámaival. Ime az Agada megvilágítja nekünk e misztérium nyitját és tudtul adja mindenkinek, hogy annak kulcsa e két szó: *násze venisma!*

Nincs a halálnak hatalma Izrael fölött, amíg ebben él!

Hódoljunk azért a kinyilatkoztatás előtt!

Az a tíz ige mindennek foglalata! Benne van a próféta-ság minden eszmel tanítása és benne a törvény minden kegszere, az irányadó törvény és a fölemelő eszme, náasze venisma!

Tanchuma Jiszró 11: Még amit a későbbi próféták hirdetnek és fognak hirdetni, mind a Sinaj hegyéről nyerték.

Bammidbor Rabba 18: A két kőtábla jelképesen tartalmazta a 613 törvényt abban a 613 betűben, mely az isteni Észt kijelentő *Onaucht* és a felebarát iránt való kötelességet tanító *Ieréachó* között található — tehát az Isten és ember iránt teljesítendő szent kötelességeket.

Mikor az isteni igék elhangzottak, így tanít bennünket *Sir Rabba* agádája, akkor a szavak maguk vészték bele magukat a kőtáblákba, maguktól vésődtek mélyen abba a kettős törvénytáblára — és talán a törvénytáblák dalolva adták vissza a zengő igéket, mint zsoltáros szíve, aki ihletett ajakkal zengi: „csengő dalokká lettek nékem a te törvényeid mulandó létem hajlékában”.

Oh vajha az emberi szívek olyan hanglemezzé változnának, melybe bevésődnek Istennek igéi, hanglemezekké, melyek visszhangozzák és dalolják Istennek üdvözítő tanítását.

Mikor Mózes leszállott a Sinaj hegyéről és karjain vitte a kettős törvénytáblát, azok magukat emelték, az ige ihlete emelte a köveket, de mikor megpillantotta Mózes az aranyborjú bálványszobrát, elszállott az írás a kőtáblákról, azok elnehezültek, Mózes karjairól a földre hulltak és összetörték. (Tanch. ki szisszó 26.)

Oh ember, írd az isteni igéket szíved táblájára és őrizd meg ottan, mert ha a szív lemezéről elszáll az isteni írás: megnehezül az emberi szív és tördött szívek hirdetik az Isten nélkül való élet, a bűnös élet emberi tragikumát. Amikor Izrael fiai az aranyborjú bálványszobrát fölállították — Isten az égből a törvénytáblába véste szent nevét és az emberek a földön bálványképet öntöttek (Rabba, ki-szisszó), abban a p'lanatban (Jalk. ki-szisszó) megszületett a végzés, hogy Izrael tanulja meg az isteni kinyilatkoztatást szenvedések között, elnyomatás, bolyongás és zaklatottság hatása alatt, mittauch cáár mittauch sibbud vetitül vetéruf.

Testvérek, ha érezzük a szenvedések viharát, nyissa meg szívünket a kinyilatkoztatás.

Az igaz hitében él. Életfája Isten tana azoknak, kik hozzá ragaszkodnak. Izrael életének titka Isten törájának életbalsama.

A kozmokratór, a halál nem uralkodik Izrael fölött, amíg hitében él.

Amíg hite benne és ő hitében él: addig nem lehet ír a halál Izrael felett! Budapest.

Dr. Hevesi Simon.

Beszédtemák

(Raus hasónó)

Textus: *És monda néki Elkana: Hanna, miért sírsz? Miért nem eszel? Miért bús szíved? Nem több vagyok-e néked tíz fiúnál... Sám. I. 1.*

A régi hitveseknek más, nemesebb vágyaik voltak. *Lome szlvk?* Nem követte akkor ezt a kérdést az elégedetlenség hosszú kitörése.

V'lome lau szauchl? Az egykori elégiült családi kör. Békés, egyszerű családi kör.

V'lome jera tvovéch? Boldog Hanna, kinek férje önérzettel beszélhet a maga értékéről. Gyermekekben való boldogság.

Textus: Így szól az Örökkévaló: Hang hallatszik Rámában, jajszó, keserves sírás; Rachel sír gyermekei miatt... Jer. 31, 14.

Egy anya, aki gyermekeiért sír. Mennyi tragikum! Mit keres Rachel új év napján a zsidó templomban? Rachel, a zsidó özanya a zsidó nép eseményekben gazdag történetében gyakran lép elénk. Sorsa: félreismerés, kétszer hét évig kellett várnia félreismerés folytán szíve választottjára. Izrael sorsa is mindig félreismerés volt. Félreismerték hívását, irodalmát, telkülétét. Rachel továbbá legliatalabb gyermekének életét halálával fizette meg. Amint a vallás, amely kebeléből eredt, gyakran Izrael romlását idézte elő. A leányvallás és az anyavallás. Mi indította Jákobot, hogy Ráchelt az Efróti úton temesse el? Mert előre látta, hogy utódai ezen az úton fognak hazátlanul bolyongani, hogy ott sirjanak sirja fölött s hogy hűséges lelke értük imádkozzék. A Rachel kultusza. Olyan időben, amikor a természet hervad, merengő, őszi időben zeng a Tekió, a jeltökiút öreg anyánk, szent hitünkhöz zarándokolni vigaszért vándorutainkban. Rachel hangja Rámában mit jelent ma? Óh ha Ráma: Róma lenne, nem lenne annyit hűtlen zsidó. Ráma nem fényes kupolás templom, csak egyszerű emlékező hely minékünk, hozzá fűződnek legszentebb emlékeink, anyai szeretetről, híhűségről. Ráchet sír, Ráchet hív bennünket az új év napján.

*

(Kol nidré)

Textus: És lett este és lett reggel . jaum echod . . . árvau sel Ešzov baukrau sel Jakob senauszén lau hakodaus boruch hu, v'éze, ze Iom Kippur.

Ézsau estéje. Ézsau az érzéki ember megtestesítője. Élvtágy. Ézsau iskolája: irodalomban, művészetben, családi körben. Ézsau iktelvek a gyűlölet világában. בקרו של יעקב vágyódunk a Jákob reggelére, mikor majd az ő szelleme lesz úr a világon s elhomályosítja az Ézsau estéit. Ez legyen az engesztelő nap imája.

*

(Szukkausz)

Textus: Az ünnepi örömet a szentírás összefüggésbe hozza az ünnepi csokorral. *Ulkachiem lochem p'ri ec hódor.*

Salamon király csudálkozása a négy növényemen. 1. A szép fa gyümölcse az eszrog-e? 2. Pálmágokról szól a szentírás, mégis csak egy pálmát használunk? 3. A vastagtörzsű fa gallyai a mirtus-e, s nem Nehémiás könyve szerint: az oliva? 4. A parton növény fagallyak a fűzfagally-e? S nem-e más növény? 1. A szép emberi fogalmak szerint különböző lehet, a vallás szempontjából csak az a szép, ami az erkölcsiség mértékének felel meg. 2. A pálmágak az Eszrog támaszai. A szép iránti érzéken kívül erő, kitartás, jellemzilárdság kell. 3. A szép és az erő mellett harcol harmadik jellemvonása: az ő jöhirnevére való féltékenység. Jó név. A mirtus, melynek levele érintésétől is pereg. 4. A patakmenti fűz. Hullám hullám után sodródik mellette, tovább zöldel.

Budapest.

Dr. Kiss Arnold.

Beszédtemák

Ujév-ünnep. Mikor most világszerte a zsidókat támadják, mikor ez a kis nép, mely az emberiségnek egy százalékát sem képezl, középpontja minden üldözésnek, minden bajban a bűnbak, azt kérdezzük az újév-ünnepétől, mit felel: Mit fog teremni a konkolyhintés, melyet a zsidógyűlölet vet, mit hoz ránk az eszközeiben nem válogatós zsidóellenes mozgalom?

Felelet: Jes. 45, 17. Minden eszköz, amit ellened kovácsolnak, nem fog sikerre vezetni és minden nyelvet, mely ellened ítéletre támad, elítélsz te;

mert ez az Örökkévaló szolgáinak osztályrésze és az ő igazságuk, mely fölten ered, így szól az Örökkévaló.

1. Az eszközök, az erőszak eszközei, melyek az ókortól egész a legújabb korig pusztították Izraelt, — hisz mi adtuk a világnak a legtöbb vértanút — nem értek el döntő sikert. Bizonyíték a mi létünk. És a másik, a nyelv, melynek hatalmában van az élet és a halál (Mislé 18, 21), a rágalom szintén nem győzött. Mindig kimutattuk, nem ritkán más-vallásának segítségével, hogy igaztalan, gonosz.

2 Mert ez az Örökkévaló szolgájának osztályrésze, hisz mi vagyunk Eved hasém, a kiválasztott nép, ezt nem veheti el tőlünk senki, ha mi vigyázunk rá és a mi igazságunk az Örökkévalótól jön, amint azt Ő mondta.

A zsidóság nem bukhat el, a zsidóság élni és győzni fog isteni joga és isteni igazsága által mindörökké!

II. A modern rabbinak legalább egyszer az évben kell külön a szombatról beszélni. En ezt rendszerint a Bűnbánat szombatján teszem.

Bev. A bűnöktől való megtisztulás; a megtérés. Van elég okunk rá, a többi között a szombat eszménye ellen való vétek. Alapige: Móz. II. 16. 29/a és b.

Lássátok be, hogy az Örökkévaló adta nektek a szombatot. Ez nem emberi intézmény, nem is vethető egybe a munkaszünet állami rendeletével, ez a legtisztább eszmény. Azért úgy kell megülni, mint alapigénk mondja: Maradjon ki-ki az ő helyén; nem úgy, mint a karaiták gondolják, a mozdulatlan-ságban, hanem azt jelenti, a szombat nem a kirándulások, nem a sport napja. A szombatot a házban és pedig a családi, az ima- és a tanházban kell eltölteni. Nos, ne menjen ki senki az ő helyéből, abból a fenséges szentség helyéből, melyet szombat által nyert. A szombat a világozság, minden nap teremtésénél mondja a Szentírás; és lett este, csak a szombatnál nem (Sóóher Tob 92. zs.), ez a nap a világozság fényforrása számunkra mindörökké.

III. Jóm Kippur. Az engesztelés nagysága és fontossága. Milyen volt annak főpapi szolgálata a szentélyben, mily boldogsággal látta az egész nép annak lefolyását és eredményét. Így szól az Irás: Móz. III. 16, 17.

Ne legyen senki a szentélyben, mikor bemegy a szentélybe, egész addig, míg kimegy. Mily fenséges és mily félelmetes az a csend! Mily súlyal nehezdedhetett a főpapra az az egyedüllét, az ő nagy felelősségének tudata, Hisz a nép képviselője és erkölcsi vezére ő, וְכֹהֵן כָּעֵר. Az első a legkönnyebb, önmagáért vállalhat felelősséget mindenki, ha van erkölcsi alapja, erkölcsi ereje. Már nehezebb a második rész: וְכֹהֵן בֵּיתוֹ házáért szerezzen engesztelést. Felelős családjáért is, de bizony nem áll így hatalmában, mint szeretné; különösen ma látjuk, mint siklik ki a gyermek a szülő hatalma, befolyása alól, mennyire elfajul az ú. n. önállóság, a szülői vezetés alól való felszabadulás. De mégis kell, tartozik ezzel családjának!

Azután következik a legnehezebb feladata, hogy engesztelést szerezzen Izrael egész gyülekezetéért. Lehet-e ez, ha egyedül áll, ha nincs vele a gyülekezet? A pap nem szállhat le az egyesek lazább felfogásához, neki fel kell emelni az egész gyülekezetet a magasabb, tisztultabb erkölcsi élet szentiségéhez. Így tegyük mi is, így támogassuk egymást, így egyesüljünk a magasztos munkára, melyet a יי"ה szab meg számunkra!

IV. Sátoros-ünnep. Bevezetés: Lev. 23, 42—43-ig, a sátor jelképének jelentése. De mi átvitt értelemben akarjuk felhasználni, a vallásosságot értve alatta. Alapige: Jes. 4—6-ig: A sátor legyen árnyékul nappal a hőség elől, oltalmul és menedékül a zápor és eső elől.

Arnyék a hőség elől a vallásosság, az anyagi jólét, a gazdagság a

szerencse hevében, hogy el ne kábítsa az embert és tényleg ne jusson; de vigyázzon Mózes V. 8—8 szerint. Csak az igaz vallásosság lehet ez a fékező erő, mert figyelmeztet, hogy minden csak ideiglenes az életben.

Oltalom a zápor és menedék az eső előtt. Akár hirtelen beborul felette az ég, ha csapás éri az embert, amint azt az életben alig kerülheti el valaki. Vagy, ha megfordul a kerék és ő felülről lefelé siklik, mélyre az élvezett magaslat helyett. Ekkor is az igaz vallásosság nemcsak pillanatnyi oltalom, hanem állandó menedék, mely nem engedi a kétségbeesés karmaiba.

Nyiregyháza.

Dr. Bernstein Bélu

GYAKORLATI LELKÉSZKEDÉS

Gyakorlati esetek

1. (Zikkuj get eset.) A törvényszék jogerős ítélettel felbontotta R. Kálmán és F. Róza házasságát. Az asszony, aki az előttünk bemutatott állami anyakönyvi kivonat tanúsága szerint újabb polgári házasságot kötött, semmilyen felszólításra sem hajlandó elfogadni a נט levelét.

Miután az asszony mindaddig, míg első házassága egyházilag nincs felbontva, vallási tételeink szerint férjes asszony אשה איש aki újabb házassága által polgárilag megesküdött férjével tiltott viszonyba lépett és házasságtörés bűnében van וניה היא לה שוציאה ; azon tétel alapján, hogy זנתה חחתי ; azon tétel alapján, hogy az egyházilag még érvényben lévő házasságának felbontásával valláserkölcsi szolgálatot teszünk az asszonynak — azon tétel alapján továbbá, hogy זכין לאדם שלא כש, vagyis az érdekelt fél beleegyezése nélkül is szabad neki előnyére szolgáló cselekményt elkövetnünk: a rituális házasságfelbontást וזכין נט útján végrehajtjuk. A rabbiság F. Róza számára megbízottat (שליח לקבלה) állított, aki ennek részére R. Kálmántól átvette a válólevelet. Ezen pillanattól kezdve megszűnt a házasság R. Kálmánra nézve, aki újabb egyházi házasságot köthet.

Egyébként a férj a megbízottnak újabb megbízást ad (ישליח להלכה) oly értelemben, hogy ha F. Róza bármikor is kérése válólevelét, azt szolgáltatassa ki neki. Erre az eshetőségre a válólevelet a rabbiság érintetlenül, כרע ביד nélkül megőrzi. Ha az asszony idővel tényleg átveszi a válólevelet, akkor egy harmadik férfiúval köthet egyházi házasságot. Második férjével azonban, akivel mint אשה איש kötött polgári házasságot, még a válólevelét átvétele után sem léphet egyházi házasságra, mert a házasságtörő felek minden időkre el vannak tiltva egymástól כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול (L. a Magyar Izrael IX. évf. 3—4. számát.)

2. F. Lajos és B. Rozália polgárilag és egyházilag megkötötték a házasságot, melyből gyermekek származtak. F. Lajos elhalálása után özvegye, B. Rozália újabb házasságra lépett S. Lipóttal, házasságukat azonban csak polgárilag kötötték meg, az egyházi házasságkötést elmulasztották. Ezen második házasság utóbb törvényesen felbontott. B. Rozália újabb egyházi házassága ellen nincs rituális akadály; F. Lajos után maradt leszármazott, tehát תליצה nem kell özvegyének; S. Lipóttal nem kötött egyházi házasságot, tehát nem kell tőle נט-et kapnia. Miután B. Rozália ezek szerint sem nem תליצה, sem nem נט, férjhez mehet כהן-hoz is. (L. a Magyar Izrael IX. évf. 5—6. számát.)

3. K. Emilia róm. kath. hajadonnak házasságon kívül született fiúgyer-

mekét, aki még nem érte el 7-ik életévét, ennek zsidó vallású természetes atyja a zsidó vallásba akarja felvétetni.

Az atya az 1894. évi XXXII. t.-c. 5. §-a értelmében a fiút magáénak ismerte el, ezt az elsőfokú közigazgatási hatóságnál bejelentette s ott kinyilatkoztatta, hogy a fiú az ő vallására irassék. Ennek alapján a fiú az állami anyakönyvben zsidó hitűnek iratott be. A gyermek rituális befogadása a keresztény anyától születési fiúgyermeknél előírt módon történt meg. Vagyis, a *בית דין* kimondotta a befogadást (*ת-קבלה*), a *ברית* — ami szombat kivételével bármely napon lehetséges — *ב"ד* előtt folyt le s a gyermek anyakönyvébe bejegyeztük, hogy amint megfelelő korba jut, *בית דין טב"ח*-t kell venni *בית דין* jelenlétében.

Budapest.

Dr. Groszmann Zsigmond.

Kórházi lelkészkedés

A betegek látogatása vallásos kötelesség! A rabbi ily irányú munkája: felekezeti érdek.

Az erényeket felsoroló misna együtt említi a templomba járással, a szülők iránti tisztelettel a bikkur cholim-ot, a betegek látogatását is.

Ma már sokkal többet jelent a betegek, különösen a kórházi betegek felkeresése, mint erényt, mint nemes cselekedetet. A jól megszervezett kórházi lelkészkedés *felekezeti misszió*.

A beteg ember, a szenvedő ember lelke fogékony. *Közel van Isten a megtört lelkűhöz.* Nincs az a nagyszerű vallásos oktatás, hitszónoklat, mely oly porhanyós puhává lágyítaná a lelket, a kedélyt, mint a kórágyon vergődő töprengés, aggodalom. Ha mi a külső életben lelkileg bizonytalanságban tévelygők számára határozott irányt, szilárd bizakodást nyújtunk s ezt papi kötelességnek tekintjük, mennyivel inkább feladatunk, hogy a testileg megtört, életéért aggódo, sokszor a reménytelenség és kétségbeesés határáig eljutott embertestvérnök bizakodó lelket, imádkozni tudó, reménykedni tudó hitet nyújtunk.

A közéletnek a vallástól eltávolodó képe fokozza ez irányú feladatainkat: mindenütt és mindannyiszor, ahol csak a vallási közönyben, negligenciában, kiegészített lelkiismeret vánszorgó embertestvérnök fellobban vágyszikra, istenkeresés, ott ne csak muló, hanem az egész életére kiható, mélyenjáró lelki munkát végezzünk! Ilyen szikralobbanás sokszor a betegség. Ha a beteg állapota reménytelen, egyetlen, nehéz, de a legszentebb munka a reménybizalom, avagy a hit világosságát gyújtani sötétjében. Ha pedig nehéz megpróbáltatásaiban a gyógyulás felé halad, úgy néhány nap alatt pozitív vallásos embert nevelhetünk belőle, ki megfogadja, hogy gyógyultával templomjáró, imádkozó, vallásban élő lesz. *Hány zsidót ismerünk, ki egy-egy operáció után rendszeresen felkeresi istenházát.*

A mai generációt nem nevelték templombajárársra. Nem érzi a vallás szükségét. Nem *vallástalan*, csak nem vallásos. A kórteremben a *pap személyénél* szokják hozzá a vallást lelki szükségletének tekinteni. Az egyszerű munkás csak úgy, mint az intellektuel. Sokszor csak azt érzük el, hogy lábbadozó állapotban elmegy a *gőmel* imával hálát mondani gyógyulásáért. Ezt az eredményt minden betegnél el kell érniünk! A továbbiakban is figyelemmel kísérheti a kórházi lelkész a gyógyult életét.

Nem szabad figyelmen kívül hagyunk azt a térítési hadjáratot sem, melyet egyes felekezetek kórházakban kifejtének. Sokszor talán egész nemes szándék vezeti az ápoló nővért vagy papot, midőn az elhagyott, lázas zsidó betegnek egy-egy itál hűsítő vizet nyújt s lelkét Isten felé fordítja, — természetesen az ő hite szerint.

Ez utóbbiakból következik, hogy a papnak nemcsak a lelki mannát kell nyújtani, sőt ne is azzal kezdje beszélgetését a rabbi. *Törődni kell a beteg*

Ágyas-bajos dolgaival. Sokszor egy megigazitott párna, egy-egy a beteg helyett megírt levél többet ér vallási szempontból is, mint a rosszul kezdett isten-téma. A régi héber kifejezés a *bikkur chanlim* jelentése: kutatni, vizsgálni a beteg helyzetét, *törődni* a beteggel! Van kórház, hol a túltömöttség miatt egy-egy betegre alig-alig jut figyelem. A pap példája — midőn az időt től a beteg mellett — még az ápoló segédszemélyzetre is nagy hatással van, azokra nézve is követendő példa lesz a pap.

A rabbi kórházi munkája természetesen más a felekezetünk által fenntartott intézményeknél, hol *rendszeresíteni kell a péntek esti gyertyát, kalácsot, keddust a kórtermekben, istentiszteletet* legalább szombaton délelőtt és péntek este (ugyanígy az ünnepeken), valamint vallásos tanítást, (felváltva) a kórtermekben. A pesti zsidó kórházban ma már működik rabbi. A nem zsidó kórházakban legalább az őszi ünnepek alatt kell istentiszteletet tartani és a kórtermeket rendszeresen látogatni. A közkórházakban a rabbi elsősorban a kórházigazgatóval lépjen érintkezésbe. Sok helyen a legnagyobb megértéssel találkozik a rabbi. Az orvosok hangoztatják, hogy még a *gyógyulás menetére is jó hatással van a beteg lelki nyugalma, vallásos bizakodása*. Több éven át a Rókus-kórházban töltöttem az őszi ünnepeket. A kórtermektől távol, elég tágas helyet lelőt ki a kórház gondnoka istentisztelet céljára. Előlmádkozásra szívesen vállalkozott 2-3 pesti hittesvér. A lábadozó betegek közül 30-40 vett részt az imán, de fekvő betegek közül is olykor 10-15 szenvedőt is lehozhatk hordágyon — ép az igazgató humánus intézkedése révén — s igazán mély áhitattal folyt az ima elejétől végig. A Maglódi-úti igazságügyi kórház és szanatórium ápoltságait főünnepeken az épületben lévő zsinagógába vezették. A fekvő betegeket átlag két hetenként látogatja rabbi. Mindig kis imakönyvekkel felszerelve közeledik a rabbi a beteghez. (Ma már a luach-ok olcsón kaphatók s ezekben elég ima található.)

A kórházlelkészi teendőknél két nagy nehézség tölul munkánk elé. Az egyik a *fertőző betegek* látogatásának kérdése. Midőn a Horthy Miklós tüdőosztályán jártam, előbb a kezelő orvostól érdeklődtem, hogy kik a nem fertőző betegek. A járványosan fertőző betegek pastorális munkáját csak az a lelkész végezheti, kinek csak ez a hivatása, illetve akinek ily munkára előképzettsége, szakzszerű diszpenzativ felkészültsége van, mint az orvosoknak. E pontnál már elérkeztünk a másik nagy akadályhoz, az *idő* kérdéséhez. Működő rabbi — kinek anyakönyvvezetés, hitoktatás, funkciók, irodai munkálatok, továbbképzés stb. lefoglalják idejét — alig képes ellátni a kórházi teendőket. Pedig ezt az akadályt is le kell győznünk.

Vidéken viszont nem oly nagyszámú a kórházi beteg, hogy azok lelkészetét a működő rabbi a most már mindenütt alkalmazott gyakorló rabbikkal el ne láthassa.

A kezdet kezdetén vagyunk. Talán a felismerés, a kötelességre, a felekezeti érdekeire ébredés stádiumában.

Ezirányú nagy kötelességek, feladatok várnak reánk.

Budapest.

Dr. Kálmán Ödön.

Baltazár Dezső

Gyásza van az egész magyar lelkészi karnak. Baltazár Dezső püspök, a magyar református egyház magasan kiemelkedő személyisége időnkel elötte az örökléthe költözött. Nem a mi feladatunk a kivételesen nagy koncepciójú lelkésznek, teológusnak és tudós szónoknak érdemeit méltatni. De igenis kötelességünknek tartjuk, hogy mi magyar rabbik újra meginduló közlőnyünk ezen első füzetében hálausan öröksük meg annak a férfinak a nevét, aki a magyar liberális korszak meggyőződéses neveltjeként, az igazság érzetétől vezéreltetve mellénk állt üldöztetésünk és elnyomatásunk idején.

Haldakor a magyar rabbik kegyelettel emlékeztek meg róla.

Áldás az igazságot szolgáló férflü emlékére!

(d)

Zsidó tanuló az új középiskolában

Az új középiskolai törvény 1. §-a szerint „a magyar középiskola feladata, hogy a tanulót, vallásos alapon, erkölcsös polgárrá nevelje“ A végrehajtási utasítások és a törvény alapján kidolgozott új tanterv, amely eddig a középiskola 1. és 2. osztálya számára bocsátott ki, valóban erősen hangsúlyozza és állandóan kidomborítja a vallásos erkölcsi nevelés eszméit. Ez nem szorul a hittanórák keretébe. „A középiskola tananyagában úgyszólván alig van tárgy, amelynek keretében a vallásos, erkölcsi és nemzeti szempontok megfelelően érvényesíthetők ne volnának“ (32.400/1936. V. K. M. rendelet) és így minden tárgy tantervében szerepelnek ezek a szempontok. Azonban „a cél elérésének egyik legalkalmasabb eszköze az osztályfőnöki óra“ (V. K. M. 32.000/1934.), melynek célja a Tanterv szerint „a tanítási órán folyó iskolai nevelés rendszeres kiegészítése és betetőzése“. Ennek a munkának pedig „teljes összhangban kell lennie a vallástanítás keretében folyó erkölcsnevelő munkával“.

Hogy a vallás szelleme hatja át az iskola egész munkáját, az számunkra, mint minden vallásfelekezet számára rendkívül kívánatos és valóban a Tanterv olyan szép, komoly vallásos tartalmú óraterveket tud adni az osztályfőnöki órák számára, amelyet minden felekezet örömmel fogad és vallhat magáénak. (Pl. a II. osztályban a 19—20-ik osztályfőnöki óra; az osztály Tanterve a V. K. M. 1001/1936. sz. rendelet melléklete, az I. osztályé melléklet a 3000/1935. é.n. számú V. K. M. rendelethez.)

Sajnos azonban ezen általános és mindenki számára érvényes vallásos tanítások mellett, egyes felekezetek hittételei is fel vannak véve az osztályfőnöki órák Tantervébe. Az I. osztályú Tanterv bevezetése felhívja ugyan a figyelmet arra, hogy „az iskolában különféle vallásfelekezethez tartozó növendékek vannak“, tehát az osztályfőnöknek vigyáznia kell, „hogy a tanulók lelki összhangja és érzékenysége semmiféle kárt, vagy sérelmet ne szenvedjen“, azonban csak keresztény tanulókkal számol és teljesen figyelmen kívül hagyja azt, hogy a magyar középiskoláknak zsidó vallású tanuló is vannak. Míg az I. osztály tanterve csak általános vallás-erkölcsi gondolatokkal kíván előkészítést a kereszténység ünnepnapjaira, mint karácsonyra (14. óra), husvételre (23. óra), addig a II. osztályban „előkészületül a közelgő karácsonyra“ már „Keresztelő Szent Jánosnak alakját állítsuk a tanulók elé“, leányiskolában pedig „essék szó, karácsony közeledtével Szűz Máriáról is“ (12. óra). Husvét előtt pedig beszélni kell a kereszténység megalapítójának „kín-szenvedéséről, az emberek iránti szeretetéről, hiszen érettünk halt meg, hogy megváltsa a világot“ (24. óra). Hasonlóan a tanuló szemé elé kell állítani a 14. órában „Judas tettét“.

Valósággal az tehát a helyzet, hogy a zsidó tanulók a középiskolában más felekezet hitoktatásában részesülnek. Az, hogy nem a keresztény hitoktató, hanem az osztályfőnök adja ezeket elő, csak súlyosbítja a helyzetet, tekintettel arra a nagy szerepre, amely az új középiskolai rendszer mellett az osztályfőnöknek jut a nevelő munkában és a tanulók szellemi irányításában. De tudomásom szerint megadatott a lehetőség arra is, hogy a „hittanár“ részt vegyen az osztályfőnöki órákon, sőt az osztályfőnök helyett tanítson azokon. Magától értetődik, hogy a hittanár, aki ilyen módon az egész osztályhoz beszélhet, nem lehet valamely kisebbségi felekezet hitoktatója és így sohasem a zsidó, hanem valamelyik keresztény hittanár, akinek számára a vallás-erkölcsi oktatás egyet jelent az ő felekezete tanainak terjesztésével.

A középiskola új tanterve tehát igen súlyos probléma elé állítja a gyermekei sorsán aggódó zsidóságot. Hiszen a gyermekek olyan helyről hallják más felekezet tanításait, mint feltétlenül elfogadandó igazságot hirdetni, amelynek

gondolatban sem mondhatnak ellent és amelynek feltétlenül alá vannak rendelve. A helyzet, amelybe ilyen módon a zsidó tanulók kerülnek, ellentétben áll a vallás szabad gyakorlásáról szóló törvénnyel. Feltétlenül módot kell találnunk arra, hogy ezen hatás alól tanulóinkat valahogyan kivonják.

Legkívánatosabb természetesen az volna, ha a tanterv megváltoztatásával a speciális keresztény tanok helyébe is általános vallási és erkölcsi tanítások kerüljenek. Erre azonban kevés reményünk lehet; felekezeti felsőbb hatóságainknak minden esetre mindent el kell követniök, hogy a többi osztályok számára fokozatosan évről-évre megjelenő tanterv már kívánságunknak megfelelő legyen. Egyelőre azonban nincs más mód, mint elérni azt, amihez törvényes jogunk van és ami bizonyára elérhető; hogy azokról az osztályfőnöki órákról, amelyek speciális keresztény vallási tanok adatnak elő, a zsidó gyermekek épen úgy távozhassanak, mint ahogyan különválnak a hittanórákon; és ezeken az órákon hitoktatójuktól kapjanak vallásuknak megfelelő oktatást. Nehéz szívvel tesszük ezt az egyáltalán nem örvendetes javaslatot, hiszen az osztályfőnöki óra arra való, hogy a tanár „a gondjaira bízott tanítványainak képességeit megismerje és annak fejlődését a helyes irányba vezesse”. (V. K. M. 32.000/1934. 3. §-a.) A zsidó diáknak bizony hátrányára lesz előmenetelében, az osztállyal való haladásában, ha erről a fontos óráról évenként többször távol kell maradnia. Lelkileg is a kizártság és elkülönítettség szomorú érzését fogja ébreszteni benne, hogy egy általános, nem hittani órán külön kell válnia, más vallású osztálytársaitól. Mégis ez az egyetlen, amit ma megtehetünk, ha nem akarjuk azt, hogy gyermekeinket, akiket felnőtt korukban úgyis állás és kenyér ígéréttel csalogatnak más felekezettiek táborába, már zsenge korukban az állami iskola tanári tekintélyével tértítsék el ősi szent hitüktől.

Székesfehérvár.

Dr. Hirschler Pál.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

Dr. Hevesi Ferenc közlései.

Rovatunk célja tájékoztatást nyújtani kartársainknak a zsidóságot érdeklő eseményekről. Lapszemlénk keretébe vonjuk a külföldi zsidó sajtót. Minden politikai célzattól mentesen, minden irányzattól függetlenül, teljes objektivitással fogjuk a rovatot vezetve a világ zsidóságának figyelemreméltó mozgalmait, jelenkori történetünk eseményeit rövid, de hű összefoglalásban regisztrálni.

Az angol zsidóság állásfoglalása az antiszemitizmus ellen.

A *Jewish Chronicle* július 31-i száma érdekes beszámolót ad az angliai fascista-mozgalomról, annak antiszemita jellegű megmozdulásairól és a zsidóság állásfoglalásáról véle szemben. 179 delegátus vett részt 86 zsidó szervezet képviselőjében a július végén tartott nagygyűlésen Londonban, amely az angliai antiszemitizmus elleni intézkedések kérdését tárgyalta.

A következő határozatot hozták:

1. Együttműködés a fascizmus ellen

küzdő demokratikus erővel.

2. Törvényes eljárás a zsidóellenes rágalomhadjárattal szemben.

3. Állandó bizottság létesítése az antiszemitizmus elleni kampány lefolytatására.

4. Tömeg-meetingek a fekteinges propaganda és erőszak ellen való tiltakozás céljából.

5. Bojkottmozgalom az antiszemiták ellen.

6. Petíció a parlamenthez, hogy a törvényhozás tiltsa meg a) az egyenruhaviselést, fegyverviselést, katonai formációkban való szervezkedést és kaszárnyák létesítését politikai organizációknak; b) oly szervezetek létesülését, melyek faji vagy vallási megkülönböztetést és faj vagy felekezet elleni izgatást követnek el.

A Palestina-kérdés.

A *Palestine Post* július 27-i száma beszámol az arab sztrájkmozgalom kudarcáról. E beszámolójában a következőket írja:

„Angol hivatalnokok véleménye szerint a 100 napos sztrájk elegendő.

sőt nyomatékos demonstráció volt az arab sérelmek súlyossága mellett. Szerencséje az országnak, hogy ez a pártszellem nem lopakodott mind-ezideig a *hadsereg* erősen megnövekedett soraiba, ami eszünkbe juttatja a következő anekdotát: Tommyt (angol katona) egy arab megközelítette, hogy az arabok pártjára térítse. A katona a kísérletezőnek így felelt: „Hagyd abba, tudhatod jól, hogy a brit hadsereget nem érdekli a politika.”

A brit hadseregnek ezt az elvét követhetnék polgári honfitársai is. Túl sok baljós suttogás jár Tel-Avivban és Jeruzsálemban arról az obskurus szerepről, melyet bizonyos hivatali esküjüket megszegő elemek játszottak ez eseményekben és kétes körülmények közt nyújtott tanácsaikról. Zsidó lakosok keserűen panaszkodnak egyes rendőrsztek zsidóellenes magatartása miatt is.

A *londoni Jewish Chronicle* közli, hogy az angol kormány rövidesen be fogja szüntetni a bevándorlást. „A kormány ma csak megfelelő formulát keres, mellyel e lépését megindokolhatja. Ez az indokolás inkább nemzetgazdasági, mint politikai jellegű lesz.”

A *Davar* olasz havi folyóirat aug. 15-i száma Francesco Turchi tollából cikket közöl, melyben katolikus részről fejt ki azt az álláspontot, hogy a palesztinai szent helyek az arab tüntetések és lázongások miatt veszélyeztetve vannak. Beleszólást követel a palesztinai kérdésbe első-sorban a pápa számára és a katho-

likus Olaszország részére. Helyteleníti, hogy a szent helyek felügyelete ma az angol állam, tehát *anglikán*, protestáns hatóság kezében van. Tiltakozik a zsidó bevándorlás szaporítása ellen, mert ezzel a nyugtalan-ság és forrongás növekszik, továbbá mert a zsidó városlakó elem, Palesztina 375.000 zsidó lakosa közt csak 91.000 földmives. Egészségtelen arány ez és kárára van az országnak. A *Davar* kommentár nélkül közli ezt a cikket.

A *Great Britain and the East* c. külpolitikai folyóirat legutolsó száma cikket közöl a Balfour deklarációról, melyben az eddigi angol Palesztina-politikát *kísérletnek* és pedig *rosszul sikerült kísérletnek* minősíti. Felveti a kérdést: A megtörténtet tegyük-e meg nem történtté, forgassuk-e vissza az óra mutatóját, huzzunk új irányvonalakat? Az elhatározás a kormány kezében van.

Világkongresszus.

Augusztus 8-án összeült a genfi „világkongresszus”, melyet Stephen Wise, az amerikaiak nagy orátor papja hívott össze. A kongresszuson hivatalosan csak Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia zsidósága képviseltette magát. Az angol zsidóság hivatalos körei távolmaradtak. A kongresszus főképen a német és a palesztinai helyzettel foglalkozott és éles határozatokat hozott. A kongresszusnak nem volt alkotmányos joga a zsidóságot képviselni. Határozatai nem fejezik ki a zsidóság hivatalos tényezőinek véleményét.

K R Ó N I K A

Dr. Vidor Pál közlése!

Dr. David Feuchtwang halála.

Július 5-én reggel 72 éves korában elhunyt dr. David Feuchtwang bécsi főrabbi, az I. osztályú osztrák érdemkereszt tulajdonosa. Dr. David Feuchtwang 1892-ben elnyerte édes-atyja nikolsburgi rabbiszékét, majd Bécsbe költözött és ott 1903-ban rabbi és hitoktatási felügyelő. 1927-ben — dr. H. P. Chajes halála után — ideiglenes főrabbi, 1933-ban pedig főrabbi lett. Kiváló egyházi szónok volt. Számos frása közül különösen nagyhatásúak voltak: „Zur Aufklärung über Bibel und Babel”, „Der Tierkreis”, „Zeitfragen”, asszirológiai

tanulmányai, a hollandiai zsidóságról szóló közleményei, Ruth könyvével foglalkozó értekezései és összegyűjtött prédikációi. Nagy munkásságot fejtett ki folyóiratokban, gyűjteményes munkákban, társulatokban és a cionista mozgalomban is. A gyászszertartás a Seitenstettengasse-i templomban, amelyben az utolsó kilenc esztendő során működött, dr. Schuschnigg kancellár, a kultuszminiszter, a honvédelmi miniszter stb. képviselőinek jelenlétében kezdődött el, majd a bécsi központi temetőben folytatódott. A templomban dr. Taglicht rabbi, a temetőben dr. Schwarz rabbi és mások méltatták az eltávo-

zott értékes, soko dalú férfiú jelentősé-
gét: „Nagy tudással és a szív nehes
tulajdonságaival tündöklő egyéniség
volt, aki szünetlenül és fáradhatatlan-
ul utolsó lehelletéig arra törekedett,
hogy a zsidóságot és tanát szolgálja.”

A vallásos-liberális zsidóság tétellei.

Dr. *Dienemann* rabbi a vallásos-liberális zsidóság világszervezetének londoni ülésén tizennégy tételt állapított meg: 1. A napnak imádsággal kell kezdődnie, 2. Az étkezést imádságnak kell kísérnie. Míg a reggeli és az étkezési imádság a hívőt Izrael közösségébe állítja, 3. az esti imádság egyéni. 4. Az imádság megértésére a héber nyelv elsajátítása szükséges. 5. A szombatot, amennyire csak a mindennapi élet és hivatás megengedi, meg kell ünnepelelnünk. 6. Az ünnepek szemmel tartása a zsidó ember kötelességeihez tartozik. 7. Az étkezési törvények megtartandók, de bibliai egyszerűséggel és nem középkori nagyképűsködéssel. 8. A körülmetélés, 9. A házasság szentsége és 10. a gyűlekezet istentiszteletén való részvétel fontos, soha el nem hanyagolható kötelességek. Ezekhez járul ma: 11. A Palesztina-munka. 12. Zsidó tudás szerzése. 13. Szociális munka (mint vallásos tevékenység) és végül 14. Halott melletti szolgálat. Mindez azonban tartalmatlan kazuisztikává válik, ha nem az érület egészét és a lélek egységét fejezi ki.

A rabbik helyzete Oroszországban.

Rabbi *Elijahu Botscko*, a montreuxi „*Éc Chájim*” jesiva vezetője az oroszországi vallásüldözésekkel kapcsolatban memorandumot nyújtott át *Litwinow* orosz külügyminiszternek. „Közzétett jelentések szerint Oroszországban a rabbikat állítólag magas adókkal (500—1000 rubel) sújtják és behajthatatlanság esetén kényszer munkára ítélik, ámbár semmi bevételük nincsen és községeiktől semmit nem kapnak... Az egész zsidóság kéri Önt, adják meg Oroszországban a zsidóságukért és törájukért küzdő embereknek vallásos kötelességeik szabad gyakorlását... A vallásos zsidóság nevében hátorokodom azt a kérést intézni Önhez, engedjék meg a kivándorlást azoknak az orosz rabbiknak, akik Palesztinában, Amerikában, Angliában stb. akarnak letelepedni, szolgálatosanak ki nekik szabad útlevelet és ne rójanak rájuk különösen magas adókat, nehogy a

kivándorlás gyakorlatilag lehetetlené váljék.” *Litwinow* miniszter azt válaszolta, hogy Oroszországban ma nincsenek vallásüldözések, egyben megígérte — bár belpolitikai dolgokban önmagát nem tekinti kompetensnek, — hogy a fölvetett kérdésekre kimerítő választ Moszkvából megadja.

Mózes Marcus halála.

Moses Marcusi, a Jewish Institute of Religionnak, a newyorki reformzsidó főiskolának a talmud-tanárát kaliforniai útján 75 éves korában halálos szívszélhúdés érte.

A világ legrégebbi biblia-kézirata.

Londoni jelentés szerint a manchesteri *John Rylands Library*-ban f. e. 2. századból való görög nyelvű ótestamentum-kéziratot találtak. A kézirat *Deuteronomium* könyvének 4 fragmentumát tartalmazza.

Tilos a héber szó Németországban.

A frankfurt a. maini Gestapo rendelkezése szerint „nyilvános gyűléseken csak németül szabad beszélni, héber szólam vagy szó használata még akkor is tilos, ha nyomban utána németre fordítják”. Azt hiszik, hogy ez a rendelkezés hamarosan egész Németországban érvénybe lép.

Meghalt dr. Selig Bamberger.

A hamburgi „egyesített régi és új Klaus” híres rabbija, több vallástudományi mű szerzője és fordítója. 69 éves korában elhunyt. Temetése előtt egy rabbinikus törvényszék kimondta, hogy elföldelése csak ideiglenes és megmarad a jog, hogy holttestét később kiássák és kívánsága szerint a Szentföldre szállítsák.

Eszperantó prédikáció.

A 28. nemzetközi eszperantó kongresszus alkalmából a bécsi *Seitenstetten-gasse* templomban rendezett ünnepi istentiszteleten *dr. Marmelstein* rabbi eszperantó nyelvű prédikációt mondott

Gaster főrabbi 80 éves.

Chacham dr. Moses Gaster londoni szefard főrabbi 80. születésnapja alkalmából *dr. Bruns Schindler* és *dr. A. Marmorstein* szerkesztésében gazdag tartalmú emlékkönyv jelenik meg. *Gaster* 1856-ban Bukarestben született, Breslauban tanult és 1882-ben a bukaresti egyetemen a román nyelv és irodalom lektora lett. 1885-ben a zsidók érdekében való fellépése miatt kiutasították Romániából.

Ekkor Londonba ment s 1887-ben Anglia spanyol-portugál községeinek chachamjává választották. 1923-ban gyöngült látóereje miatt nyugalomba vonult. Egész sor alapvető munkát alkotott a zsidó tudományok területén és vezetőszerepet játszott a cionista mozgalomban.

Nincs többé állami zsidó hitoktatás Bajorországban.

A bajor oktatásügyi minisztérium hivatalos lapja közli azt az intézkedést, amely szerint a bajor iskolákban nem lesz többé tantervszerű zsidó hitoktatás és az iskolai bizonyítványokban nem fog többet szerepelni zsidó hittan. A csak zsidó gyerekek által látogatott iskolákban az eddigi határozatok maradnak érvényben, a nyilvános népiskolák zsidó osztályai ellenben — ez iskolák részei lévén — tantervszerű zsidó hitoktatásban szintén nem részesülnek.

Német községek pusztulása.

Az augsburgi izraelita hitközség, mely 1925-ben még 1203 és 1933-ban még 1030 lelket számlált, ma 800 személyre csökkent. 1936 első felében számlálás nem volt. Házasságkötés 2, haláleset 5, kitérés 1 történt. Würzburgban a zsidók között 1936 első felében 3 születés és 26 haláleset volt. A hitközség 1925-ben 2261, 1933-ban 2145, ez év augusztus 1-én pedig már csak 1637 lelket számlált; 1933 óta tehát 25 százalékát veszítette el.

A cochini maharadzsza a zsinagógában.

Sree Rama Varmas cochini maharadzsza meglátogatta a cochini fehér zsidók zsinagógáját. A hozzá intézett üdvözlésre válaszolva kijelentette, hogy államában kétezer éve élnek zsidók és a vallási türelem szellemének ősi örökségére az uralkodóház mindig büszke. (A prágai Z. T. A. közleményei.)

A Rabbiképző értesítője.

A Rabbiképző imént megjelent Értesítője képet ad arról az életről és arról a munkáról, amely a fennállása hatvanadik évébe lépő főiskolában folyt az elmúlt esztendőben.

Először a gyász és veszteség jut szóhoz, mely oly nagyon kijutott Rabbiképzőnknek az idén. Székely Ferenc, a Vezérlőbizottság elnöke.

Blau Lajos, az Intézet világhírű rektora, Kecskeméti Lipót, a végzettek egyik legnagyobb büszkesége és Adler Gyula, a Vezérlőbizottság buzgó tagja emlékét újítja meg egy-egy dolgozat.

Majd az Intézet műhelyébe tekint-hetünk belé: a tanárok és növendékek munkájába.

A tanárok nevelő munkájukkal képezik a jövő rabbijait és irodalmi működésükkel szereznek az Intézetnek külső díszet és megbecsülést.

Az alsó tanfolyamnak 54 tanulója, a felső tanfolyamnak 41 hallgatója volt. (E szám az utolsó öt esztendőben alig változó.)

Sikeres érettségi vizsgálatot 14 tanuló tett, rabbivizsgát 10 abszolválta hallgató, akik közül ezideig 2 helyezkedett el.

A Rabbiképzőn komoly szellemi élet van. Az alsó tanfolyam Bachler Vilmos Önképzőkör magyar- és hébernyelvű előadói üléseket és két nyilvános ünnepélyt rendezett. A hallgatók Goldziner Ignác Teológiai Egyesülete működési területül a vidéki hitközségeket választotta, ahol nagy-sikerű előadódélutánokat tartott, amellett gondoskodott a hallgatók anyagi támogatásáról is egyetemi tanulmányaikban. A felső tanfolyam másik munkaközössége, a Blau Lajos Talmudtudományi Társulat az idén is kiadta tartalmas Évkönyvét és méltó emlékünnepevényen áldozott nagy névadója szellemének.

A hallgatók buzgóságának tanújele még a pályatételek megoldása és az a tény, hogy az Intézet templomában a pénteki istentisztelet szónoklat nélkül sohasem maradt.

Minden főiskolán a tudományos kiképzés egyik legfontosabb kelléke a könyvtár. A magyar Rabbiképző nagyértékű könyvtára az utolsó esztendőben tisztán anyagi okokból nem fordíthat akkora összeget gyarapítására, mint amennyi kívánatos volna s amennyit a külföld, különösen Amerika szemináriumi fordítanak. A könyvtár gyarapodása vásárlás és ajándékozás útján az idei esztendőben: 254 mű.

Az anyagi szükségletek előteremtése nagyszerű teljesítménye a Rabbiképzőnek. Az Écz Chajim Egyesület segítségével, a templom bevételeiből, hozzájárulások és adományok útján Internátust tart fenn, benne 44 növendékkel és tanuló részére menzát is. A tanulókat, hallgatókat ezeken kívül is segítve tanulmányaikban, hogy minden szempontból képzett és jeles rabbikat neveljen a magyar zsidóságnak. (S. S.)

Közgyűlésünk.

Az ORE 1936 május 12-én tartotta első közgyűlését az új alapszabályok értelmében. Gondolatokban, problémákban gazdag volt a tárgyalás, meglátszott, hogy sok és nagy feladat vár a rabbik egyesületére és hogy az egyesület egyre szélesebb területeken vállalkozik a feladatok megoldására.

Még a közgyűlés tárgyalása előtt a rabbik mesterének, *Blau* Lajosnak az emléket idéztük. Lelkiünkben lelkesedett kötelességet teljesített vele *Friedman* Dénes, hiszen *Blau* Lajos tudományos jelentőségét fölmérni, közvéleményünknek sincsenek mértekei.

Problémáink közül méltán a *nevelés* foglalkoztatta legsűrűbben közgyűlésünket. *Hevesi* Simon előadása igen súlyos ügyet vett kézbe: hogyan tartsa távol a hitoktatás az ifjúságot a politikai szélsőségektől. Jog- és társadalomtudományi alapon kell — mondotta — megmutatni az ifjúságnak, hogy a haladás az emotionalizmustól az intellektualizmus felé vezet. A zsidóság is ezt az utat járja. Ha szenvedélyek helyett az értelem a vezető szerep, a forradalmi hajlandóság mérséklődik, megfékeződik. Nem helyes, hogy a társadalomban a műveletlenek uralkodjanak. Ennek a rétegnek a diktatúrája leszállít minden magasabb igényt, megszűnik a haladás, a tudomány és a művészet hanyatlk. Az ifjúság idealizmusa valójában csak a polgári társadalomban találja meg a megvalósulást útját, például az önzetlen közszolgálatban, a jótékonyágban, a tudomány haláltmegvető, veszedelmes, közhasznú kísérletezéseiben stb. A társadalom tagozódottsága nem szerencsétlenség, ha az osztályok harcát az osztálykülönbségeknek a biblia szellemében való szeretettel teljes áthidalása helyettesíti. Vallásunk a lelkiismeret és az isteni parancs palladiumával vérteti a tulajdont. A tízparancsolat az ember szabadságát, életét, családi boldogságát és hecsületét védi. A tízparancsolat a legtökéletesebb jogrendszer. Van összefüggés egyéniség és tulajdon között. Javítsuk az embereket és az intézményeket, de az egyéniséget, az eredetiséget, ennek dicsőségében s a tulajdonban rejlő serkentő erőt kikapcsolni annvit jelen-

tene, mint megbénítani az emberiséget. Kössük ifjaink lelkére: ne hagyj elrabolni apádat, anyádat, gyermekedet! A materialista világnézet összezsugorítja szellemi világodat. Ne engedj elrabolni erkölcsödet, Istenedet!

Hirschler és *Winkler* felszólalása a nevelésnek ugyancsak égető, sürgetős és veszedelmekkel teljes kérdés-komplekszumaira mutatott rá. Gondolatmenetüket lapunk más helyén olvashatjuk. Felmerült az az eszme, hogy ezeknek a nagyon komoly, nagyon fontos kérdéseknek a megbeszélésére az ORE külön konferenciát hívjon össze. Az ifjúsági istentisztelet kérdését is érintették a felszólalók. A bécsi hitközség nagyszerű példájáról hallottunk; nagy anyagi áldozattal gyönyörű kivitelű bibliai tárgyú képecskéket osztogatnak az ifjúsági istentiszteleteken. A képek másik oldalán a hét zsidó naptára van. A névre szóló képek egyúttal jelenléti igazolványok.

Pasztoralis ügyeink közül meg kell említeni, hogy *Bernstein* alelnök nagy hangsúllyal hívta fel a kartársakat a *felekezeti anyakönyv pontos vezetésére*. Alapos megbeszélés tárgya volt *Pfeiffer* indítványa, a *metsző-vizsgáló bizottság szervezéséről*. A szerzett jogok elismerése mellett a jövőben csak az a metsző kaphasson alkalmazást, akit ez a bizottság megvizsgált, vagy régi oklevelét approbálta.

A fiatal rabbik elhelyezkedése tárgyában is felmerült nem egy jó ötlet, pl. az állandó *tábori rabbi*-állás megszervezésének szükségessége.

Az ORE szerepének kiterjesztését, munkájának hatékonyságát sürgette *Kun*. Az elnök kijelentette, hogy az alkotmány életbe lépése pillanatában az ORE jelentősége meg fog növekedni.

A tartalmas *titkári jelentés* és a nem nagyon örvendetes *pénztári jelentés* elfogadásával az alapszabályok értelmében a vezetőség a felmentvényt megkapta. Betegségéből felépült elnökét, *Hevesi* Simont és épen gyengélkedő alelnökét, *Kiss* Arndot az ORE meleg jókívánságairól biztosította nagy szeretettel.

A délutáni ülést megelőző *minchamadról* kell még megemlékezni. Lélekemelő, áhítatos, mély hatású istentisztelet volt a gyönyörű Hősök Templomában. A funkcionáriusok és

a rendező hitközség az ORE háliját érdemlik.

Közgyűlésünk tanulsága, hogy problémáink égetőek és hogy a rabbikar érzi Isten és ember előtt való nagy felelősségét. Az ORE feladata, hogy a rabbikarban rejlő dinamikus szellemi és erkölcsi erőket csatasorba állítsa nagy kérdéseink megoldására.

Budapest.

Dr. Benoschtsky Imre.

A titkári jelentésből. A közgyűlés elé terjesztett titkári jelentés bevezetőjében a zsidóság általános helyzetéről nyújtott szemlét. Majd a rabbik munkásságáról, a közélet vallási szemléletéről, a lelkesítő működés akadályairól, az utóbbi évek kimagasló, a zsidóságot érintő eseményeiről, a magyar zsidó kongresszusról szól. Ez utóbbiról részletesebben.

Az elmúlt évben *csaknem hetenként tartott* az ORE elnöksége, illetve a fővárosban és közvetlen közelében működő kartársakkal kiegészített elnöki tanácsa összejövetelt. Elmondhatjuk, hogy az ORE-ben ily élénk egyesületi élet soha nem volt, mint 1935-ben. Ez üléseken az ügyvitelen kívül tudományos előadások is sorra kerültek. Különösen mély hálával és őszinte köszönettel emlíjük szertartási bizottságunk vezetőjének, főtitiztelendő dr. Hoffer Ármin professzor úr talmudi előadásait. Mintegy 15 vezértémát, Szugjót adott elő, az alapfogalmakat tisztázva, a gyakorlati szempontokat el nem eítve, a tanulást lis'mó továbbfejlesztve. Mind rabbik hallgattuk e talmudi előadásokat; eleinte csak hallgatva, majd felzendült a talmudi vita, sokszor oly lendülettel, tüzzel új, meg új kérdéseket felvetve, vitatkozva, hogy a zsidó Géniusznak csak öröme lehetett e régi tűz új lobogásában.

Gyakorlati témáról két ízben tartott ü. v. alelnökünk, dr. Groszmann Zsigmond előadást. Mindkét alkalommal a prosliták törvényeiről.

Az említett előadásokon kívül alelnökünk, dr. Kiss Arnold, egy ízben Bialikot, a költőt ismertette költői szárnyalással.

A köszöntő levelekkel fekeresett hittestvéreink sorában utolsónak emlíjük a mi *Vezetőnket*, Elnökünket, a 40 éves áldásos működést ünneplő *diszünket*, dr. Hevesi Simont. *A telekezeti öt feledhetetlen ünnepségen emlékezett meg érdemeiről, melyen mi is ott voltunk egész szívvel, főként büszkeséggel. Büszkeség-*

gel, hogy közüllünk való Ő. Isten áldja tovább is működését. Egy az óhajunk, ilyen rabbikat adjon a Mindenható a magyar Izraelnek.

Külön kell szólnunk azokról a kérelmekről és kérdésekről, melyekkel az ORE-hez fordultak a legutóbbi közgyűlés óta. Elsőnek emlíjük az Izraelita Tanító Egyesület ajánlatát. Arra kért bennünket ez a gyönyörűen működő egyesület, hogy erkölcsi súlyfűnkkel álljunk melléjük balatonfüredi Üdülőházuk kibővítésénél s ha e tervük eléréséhez sikeresen közbejárunk, úgy az Üdülőben az ORE tagjai, nem mint eddig: vendégként, hanem jogosan, mint egyenrangú tagok pihentetjük ki az év fázadalmait. Ez ügyben eljárt elnökségünk a Pesti Chevranál és annak vezetőj nemes gesztussal, ötezer pengős garancialevéllel tették lehetővé az Üdülőház kibővítését . .

Nem számolunk be arról a kényesebb természetű ügyekről, melyekkel a kartársak, avagy hitközségek keresték fel az ORE vezetőségét, amikor működésük területén veszélyeztetve volt a szükséges egyetértés és béke. Egyesületünk elnöke mindenkör bölcsességgel igyekezett elhárítani a bajokat.

Az ORE tisztikara:

Disztagok:

dr. Löw Immánuel,
dr. Guttmann Mihály.

Elnök:

dr. Hevesi Simon.

Alelnökök:

dr. Berustein Béla.
dr. Kiss Arnold.

Ugyvezető alelnök:

dr. Groszmann Zsigmond.

Titkár:

dr. Kálmán Ödön.

Jegyzők:

dr. Benoschtsky Imre.
dr. Láczer Dénes.
dr. Winkler Ernő.

Ellenőr:

dr. Hevesi Ferenc.

Pénztáros:

dr. Friedmann Dénes.

Bizottsági elnökök:

dr. Hoffer Ármin.
dr. Büchler Sándor.
dr. Kecskeméti Ármin.

Az ORE tagjai:

- dr. Adler Vilmos, Hatvan.
 dr. Adler Ignác, Gyula.
 dr. Bande Zoltán, Kispest.
 dr. Beneschofsky Imre, Budapest, XI., Fehérvári-út 24.
 dr. Berg József, Aszód.
 dr. Berkovits József, Budapest, VII., Dessewffy-utca 45.
 dr. Bernát Miklós, Budapest, VII., Damjanich-utca 42.
 dr. Bernstein Béla, Nyíregyháza.
 dr. Boros István, Székesfehérvár.
 dr. Borsódi József, Kecskemét.
 dr. Braun Salamon, Budapest, VII., Sip-utca 12.
 dr. Büchler Sándor, Keszthely.
 Büchler Gyula, Hódmezővásárhely.
 Breuer Soma, Nagykáta.
 Büchler Márton, Orosháza.
 Büchler Zsigmond, Alberti-Irsa.
 Bender Adolf, Zalalövő.
 dr. Berend József, Szentés
 dr. Birnfeld Sámuel, Bpest, VIII., Rökk Szilárd-utca 26.
 dr. Durchschlag István, Battonya.
 dr. Durchschlag Nándor, Budapest, VI., Izabella-utca 68/b.
 dr. Deutsch Gábor, Devecser.
 Eisenberger Uéza, Gödöllő.
 dr. Ellenbogen Ignác, Sümeg.
 dr. Farkas József, Budapest, IX., Tompa-utca 9.
 dr. Fényes Mór, Budapest, VI., Izabella-utca 65.
 dr. Fisch Adolf, Budapest, VI., Ó-utca 6.
 dr. Fisch Henrik, Lovasberény.
 dr. Flesch Armin, Mohács.
 dr. Frenkel Bernát, Budapest, VII., Aréna-út 84.
 dr. Frenkel Ernő, Bicske.
 dr. Frenkel Jenő, Szeged.
 dr. Friedman Dénes, Újpest.
 dr. Friedmann Gyula, Budapest, VIII., Stáhl-utca 1.
 dr. Friedmann Hillel, Dombóvár.
 dr. Frisch Armin, Budapest, VI., Izabella-utca 85.
 Feigl L. H., Gyöngyös.
 dr. Gabian Tibor, Debrecen.
 dr. Goldberger Izidor, Tata.
 dr. Grossmann Zsigmond, Budapest, VI., Teréz-körút 4.
 dr. Grün Albert, Ercsi.
 dr. Günszter Péter, Pestszentlőrinc.
 dr. Guttmann Mihály, Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 26.
 Grosz Dávid, Nagykovács.
 Grosz Farkas, Siófok.
 dr. Halpert Salamon, Tapolca.
 dr. Herzog Manó, Kaposvár.
 dr. Heves Kornél, Szolnok.
 dr. Heves Ferenc, Budapest, V., Klotild-utca 9.
 dr. Hevesi Simon, Budapest, IV., Vilmos oszár-út 5.
 dr. Hirschler Ignác, Bpest, VIII., Népszínház-utca 20.
 dr. Hirschler Pál, Székesfehérvár.
 dr. Hoffer Armin, Budapest, V., Személynök-utca 9.
 dr. Horovitz József, Szombathely.
 dr. Horváth Dezső, Budapest, VI., Aradi-utca 31.
 dr. Herskovits Mózes, Somogyuszil.
 Hirtenstein Adolf, Zalaszentgrót.
 dr. Havas Manó, Budapest, VI., Szondi-utca 40.
 dr. Jakab Jenő, Gyöngyös.
 dr. Jünger Mózes, Zalaegerszeg.
 dr. Kálmán Ödön, Budapest, X., Cserkész-utca 7.
 dr. Kandel Sámuel, Budapest, VII., Stefánia-út 16.
 dr. Kósa Márton, Budapest, VII., Rózsa-utca 16.
 dr. Kalmár György, Kiskunfélegyháza.
 dr. Kecskeméti Armin, Makó.
 dr. Kiss Arnold, Budapest, II., Pó-utca 12.
 dr. Klein Abraham, Budapest, VII., Dembinszky-utca 45.
 dr. Katona József, Zalaegerszeg.
 dr. Klein Andor, Abony.
 dr. Klein József, Cegléd.
 dr. Krausz Ignác, Kőrmend.
 dr. Krémer Mária, Pécs.
 dr. Krishaber Béla, Pestszentkereszt.
 dr. Kun Lajos, Veszprém.
 dr. Köfín Zoltán, Budapest, VII., Colombus-utca 18.
 dr. Láczer Dénes, Budapest, VII., Jávorka-utca 17.
 dr. Lányi György, Budapest, VI., Nagymező-utca 48.
 dr. Löwenheim Miksa, Vác.
 dr. Lichtmann Mór, Újpest.
 dr. Löwinger Sámuel, Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 26.
 Liebermann Manó, Budapest, VIII., Orczy-út 38.
 dr. Links Izsák, Kőszeg.
 dr. Lemberger Abraham, Nyírbátor.
 Löw Jeromos, Adánd.
 dr. Löw Imánuel, Szeged.
 dr. László István, Nagykanizsa.
 dr. Mandel Miklós, Budapest, VII., Bethlen-utca 2.
 dr. Molnár Ernő, Budapest, VII., Ajtósi Dürer sor 2.
 Mandel Sámuel, Budapest, VII., Aréna-út 55.
 dr. Neumann József, Budapest, III., Zichy-utca 9.
 dr. Pener Miklós, Baja.
 dr. Pfeiffer Izsák, Monor.
 dr. Pollák Miksa, Sopron.

dr. Presser Béla, Pestszenterzsébet.

dr. Rác Zoltán, Enying.

dr. Reich Béla, Jászberény.

dr. Richtmann Mózes, Budapest.

VIII. Röck Szilárd-utca 26.

dr. Rosenfeld Jenő, Cegléd.

dr. Róth Emil, Győr.

dr. Rubinstein Mátvás, Szekszárd.

dr. Rosenblum Manó, Budapest.

VIII. Szerdahelyi-utca 11.

dr. Rosenzweig Jenő, Budapest.

VIII. Röck Szilárd-utca 26.

Roth Sámuel, Sátoraljaújhely.

Scheiber Lajos, Budapest, VIII. Kun-utca 12.

dr. Schlesinger Sámuel, Debrecen.

dr. Schmelzer Izák, Budapest.

VII. Peterdi-utca 47.

dr. Sebestyén József, Gödöllő.

dr. Schulcz Fülöp, Mezőtúr.

dr. Schwarcz Benjámin, Budapest.

VII. Aréna-út 11.

dr. Schwarcz Jakab, Budapest.

VII. Wesselényi-utca 76.

dr. Schwarcz Mór, Budapest, VII. Damjanich-utca 49.

dr. Silberfeld Jakab, Békéscsaba.

dr. Silberstein Adolf, Siklós.

dr. Spiegel Armin, Esztergom.

Schweb Mór, Kalocsa.

Schwarcz Lajos, Bonyhád.

dr. Salgó László, Budapest, VII. Wesselényi-utca 24.

dr. Vidor Pál, Budapest, III. Zsigmond-utca 49.

dr. Wallenstein Zoltán, Pécs.

dr. Weisz Lajos, Mór.

dr. Weisz Pál, Hódmezővásárhely.

dr. Weisz Sámuel, Budapest, V.

dr. Winkler Ernő, Nagykanizsa.

dr. Wolf József, Budapest, VI. Teréz-körút 17.

dr. Wachs Aladár, Nyíregyháza.

dr. Wassermann Jenő, Újpest.

Levelezés.

Az Orsz. Izr. Iroda Elnökségének.

Az Est-ből értesültem arról, hogy a bajai izr. hitk. elöljáróság közgyűlést hívott egybe, mely folyó hó 12-én határozatot hozott, hogy rabbiját állásától megfoszja és ezen határozat megerősítésére augusztus 2-ára üsgyűlést hívott össze.

Ezen határozat a kongresszusi statutumok egyedül érvényes rendelkezésével ellentétben áll és a 41—52. §-okba ütközik, egyszersmint hatásköri túllépést jelent.

Ezen határozat nemcsak az ottani rabbi jogait sérti, hanem minden kongr. hitközségben működő rabbinak országos szabályzatban körvonalazott jogkörét és a felekezetek életében példátlan jogbizonytalanságot

idézhet elő, ami a papi hivatás destrualására és lealacsonyítására, illuzóriussá tételére vezethet.

Ezért úgy érzem, kötelességem volna a rabblegyesület elnökségét azonnal összehívni, Midőn ettől kezdődő időszert még tartózkodom, teszem ezt azért, mert mélységes bizalom vezet a nagytekintetű Elnökségre iránt. A hivatalos forma elkerülésével tehát személyesen kérem a nagytekintetű Elnökséget, méltóztatásuk bölcsességével odahatni, hogy ez a kezdeményezés, melynek jogi hatálya amúgy sem lehet, a *napirendről lekerüljön* és ad acta tétessék, ami messzire terjedő nyugtalanító aggodalmak és mozgalmak elejét veszi és egyedül felel meg érvényben levő szabályzataink tétéles rendelkezéseinek és a vallási tanítás méltóságát, a vallási élet munkájának zavartalanságát védő szellemének.

Fogadja a mélyen tisztelt Elnökség benső bizodalmam és mély tiszteletem kifejezését, mellyel vagyok hitestvéri üdvözlettel

Dr. Hevesi Simon.

Főtisztelendő

Dr. Hevesi Simon
vezető főrabbi úrnak,

Válaszolva Főtisztelendő Urnak f. hó 20- n kelt nagybecsű átiratára, van szerencsénk tisztelettel értesíteni Főtisztelendő Urat, hogy azon felfogással, miszerint a rabbi állásából a hitközség által önhatalmulag el nem mozdítható, teljesen egyetértünk. A hitközség tartozik a rabbi-val szemben a kong. szabályzat 50. §-ában előirt eljárást lefolytatni és amennyiben ennek folyamonyaként az állásvesztést tartaná kimondandónak, eziránt a községkerületi bírósághoz tehet előterjesztést. Megnyugtattuk Főtisztelendő Urat, hogy az Országos Iroda, miként a múltban, ezentúl is örködni fog az érvényben lévő szabályzatok és jogszabályok rendelkezésének betartása felett és a főtisztelendő rabbi karnak a szabályzatokban biztosított jogait minden esetben meg fogja védelmezni.

Egyben van szerencsénk Főtisztelendő Urat tisztelettel értesíteni, hogy a most szóbanforgó ügyben megtettük azokat az intézkedéseket, amelyek a kongresszusi szabályzat idevágó rendelkezéseinek érvényesülését biztosítják.

Maradtunk mély tisztelettel és hitestvéri üdvözlettel Főtisztelendő Urnak készséges hível

az Országos Iroda nevében.

Dr. Bakonyi

Szántó

**Az Izraelita Hitközség tekintetes
Elöljáróságának.**

Eger

Az Orsz. Rabblegyesület Elnöksége nevében tiszteletteljesen bátrak vagyunk nb. figyelmüket felhívni arra a körülményre, hogy az Egyenlőség augusztus 6-i számában közzétett és a megüresedett rabbiállás betöltését célzó nb. pályázati hirdetésük egy pontja lényeges ellentétben áll a zsidóság hagyományos jogszokásával, sőt magával a haláchával is, még pedig azon pont, amely a *kohanitákat* kizárja a pályázathól.

Bizonyára nobiles szándék és nemis intenció vezérelte a n. b. Elnökséget a pályázati hirdetmény fogalmazásánál, azonban a szövegezés mégis ellentétbe került vallásunk nemis felfogásával, amely a hitéletben is megkívánja az egyenlő elbírálás elvét, az egyenlőség eszményének megvalósítását. Hogyan kívánhatjuk meg a társadalmi életben velünk szemben érvényesülő diszkriminációk megszüntetését, ha egyes rétegekkel szemben még a hitélet terén is önmagunk alkalmazzuk a jogokból kizáró intézkedéseket.

A *rabbinizmus* bizonyos mértékig jelenti a *kohéni előjogok* időleges szüneteltetését, de nem jelenti semmiképpen se a kohénok *egyenlő* emleri jogainak megsértését. Ha a papi rend áldozati funkciói átmenetileg szünetelnek is, a jeruzsálemi szentély pusztulása óta, ez nem jelenti azt, hogy a kohének leszármazottai rabbik nem lehetnek.

Izrael legkiválóbb rabbijai között mindig voltak kohaniták. Kohanita volt a nemrég elhunyt világhírű jeruzsálemi főrabbi, dr. Kuk, kohanita volt a pesti izraelita hitközségnek dicső emlékéü főrabbija, dr. Kohn Sámuel, aki 53 évig volt lelkipásztor a világ legtekintélyesebb hitközségének. Hivatkozhatunk a prágai Rappaport Salamon Judára, vagy Jósua ~~Palkra, aki a Sach (Sifsze Kohén)~~ ~~decízió gyűjteménnyel gazdagította a Sulchan Aruch irodalmát.~~ Hazánkban működő kohanita rabbik közül kiemeljük a debreceni orthodox főrabbit, az aradi, mohácsli, kőbányai papokat, kik mind díszére válnak hitközségeinknek és a felekezetnek. A Rabbiképző Intézet Rektora, dr. Guttmann Mihály, aki ordinálja az ifjú rabbikat, a világhírű mester, maga is egykor működő pap, szintén kohanita. Különös dolog volna, hogy az általa avatott papok megválaszthatók volnának az egri rabbi

székbe, ám ő, a papok mestere és avatója nem.

Íme a tévesen fogalmazott szöveg milyen furcsaságokat eredményez. Ha a Rabbiképző Intézet, a rabbikat avató jesivák kohanitákat is ordnálának a Joreh Jore, Jodin Jodin fenséges jogosításával, akkor az avató testület súlyos megbántása volna visszautasítani az általuk képesített személyeket. Olyképp tünik a dolog, mintha kétségbe vonnák ez intézetek által nyújtott diplomák érvényét.

Ha azonban netalán azon aggály vezette a tekintetes Elöljáróságot a pályázat megszövegezésénél, hogy a kohanita tisztaság törvényei folytán a temetési funkcióban a papi személy korlátozva volna, erre vonatkozólag megnyugtatóul közöljük, hogy van megfelelő mód e probléma megoldására, oly módozat, mely gyakorlatban van mindenütt, ahol a rabbi kohanita.

Amidőn még klemeljük, hogy mélyen megható és szép dolog, ha a kohén pap megáldja a Duchon szertartásánál a híveket, mély tisztelettel kérjük a tek. Elöljáróságot, hogy ezen felvilágosítások hatása alatt a pályázati hirdetés szövegét megfelelően megváltoztatni és a változást kellő időben közzétenni méltóztassanak.

Szíves intézkedésüket várva, vagyunk megkülönböztetett tisztelettel

Az ORE nevében:

Dr. Groszmann Zsigmond
ii. v. alelnök.

(Az egri hitközség válasza lapunk zárta után érkezett. Még visszatérünk ez elvi jelentőségü kérdésre.)

**Fontos tudnivalók a rabbik
adókedvezményéről.**

1. A lelkész *lakása*, ha az a *hitközség* tulajdonát képező házban (és nem bérelt lakóházban) van, *nem* képez adó szempontjából szolgálati illetményt; sem kereseti, sem jövedelmi adó szempontjából. (L. az 1927. évi 300. számú pénzügyminiszteri rendelet és 30.000. sz. végrehajtási utasítás 16. §. 2. pont.)

2. A *hitoktatásért* élvezett díjak *nem* számíthatók fel a jövedelemadó alapba. A pénzügyminisztérium 6987. 1927. sz. rendelete kimondja, hogy „*az egyházi javadalmas igazgatói és hitoktatói foglalkozás után a lelkész közalkalmazottnak* tekintendő. (J. V. H. O. 10. utasítás (1/5) pont.)